

ΠΕΝΘΗ

Τὴν πρώτη Μαρτίου τοῦ 1998 ἀπεβίωσε ὁ ἀκαδημαϊκὸς Μανόλης Χατζηδάκης, Μέλος τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κέντρου. Ἡ Διευθύντρια καὶ οἱ Ἐρευνητὲς τοῦ Κέντρου παρέστησαν στὴ νεκρώσιμη ἀκολουθία καὶ κατέθεσαν στεφάνι. Ὡς ἐλάχιστο δεῖγμα τιμῆς πρὸς τὸν ἐκλιπόντα δημοσιεύεται φωτογραφία του καὶ σύντομη βιογραφία - ἐργογραφία του.

Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1998 ἀπεβίωσε ὁ Πρωτοψάλτης τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν καὶ συνταξιούχος ἐρευνητῆς-μουσικὸς τοῦ Κέντρου Σπυρίδων Περιστέρης. Στὴ νεκρώσιμη ἀκολουθία ἐκ μέρους τοῦ Κέντρου παρέστησαν πολλοὶ Ἐρευνητὲς, ἐκφωνήθηκε ἐπικήδειος ἀπὸ τὴ Διευθύντρια Αἰκατερίνη Πολυμέρου-Καμηλάκη ὁ ὁποῖος δημοσιεύεται ἐδῶ καὶ κατατέθηκε στεφάνι.

Μανόλης Χατζηδάκης (1909-1998)¹

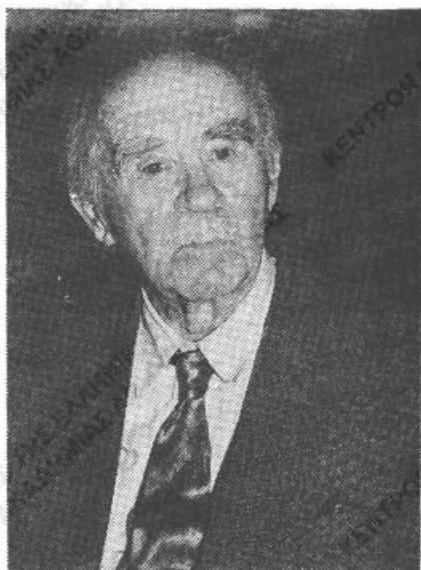

Ὁ Μανόλης Χατζηδάκης γεννήθηκε στὴ Μοναχία τῆς Κρήτης τὸ 1909. Σπούδασε στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν καὶ εἰδικεύτηκε στὴ Βυζαντινὴ καὶ ἰσλαμικὴ τέχνη στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη (φροντιστήρια τοῦ Gabriel Miller καὶ André Grabar, τοῦ ἰσλαμολόγου Ernst Kühnel, τοῦ ἀρχαιολόγου Gerhard Rodenwaldt καὶ τοῦ μεσαιωνολόγου Friedrich Gerke).

Διηύθυνε ἀπὸ τὸ 1941 ὡς τὸ 1973 τὸ Μουσεῖο Μπενάκη, στὴν ἀνάδειξη καὶ τὸν ἐμπλουτισμὸ τοῦ ὁποῖου συνέβαλε ποικιλοτρόπως (ἐκθέσεις, ἐκδόσεις ἐπιστημονικῶν καταλόγων, διαλέξεις).

Τὸ 1943 διορίστηκε στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία ὡς Προϊστάμενος τῆς 1ης Ἐφορείας Βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων πού περιλάμβανε ὁλόκληρη τὴ Στερεὰ Ἑλλάδα. Τὸ 1952 ἀνέλαβε τὴν τακτοποίηση τοῦ Μουσείου Ζαχύνθου καὶ καρπὸς τῆς ἐνασχο-

1. Τὰ στοιχεῖα ἔχουν ληφθεῖ κατὰ κύριο λόγο ἀπὸ ἄρθρο-ὀμιλία τοῦ Παναγιώτη Α. Βοκοτόπουλου, Μανόλης Χατζηδάκης, Εὐφρόσυνον. Ἀφιέρωμα στὸν Μανόλη Χατζηδάκη, τ. Ι, Δημοσ. Ἀρχαιολογικοῦ Δελτίου, ἀριθμ. 46, Ἀθήνα 1991.

Ο αείμνηστος Μανόλης Χατζηδάκης
(1909 - 1998)

λήσεώς του υπήρξε η συντήρηση και έκθεση ενός από τα σημαντικότερα σύνολα βυζαντινών εικόνων στην Ελλάδα. Το 1954 και 1956 με την αείμνηστο Στυλιανό Πελεκανίδη ανέλαβε την καταγραφή των κειμηλίων του Αγίου Όρους, η οποία συνεχίστηκε πολύ αργότερα από την Έφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Χαλκιδίκης και Αγίου Όρους.

Εν τῷ μεταξύ ο Μανόλης Χατζηδάκης είχε επιβληθεί με τα δημοσιεύματα και την επιστημονική του παρουσία ως αὐθεντία στον τομέα της μεταβυζαντινής ζωγραφικής. Ανέλαβε την καταγραφή και κατάρτιση της Συλλογής Εικόνων του Ἑλληνικού Βασιλείου του Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδῶν τῆς Βενετίας και τοῦ

Ἑκείνου του Αγίου Γεωργίου τῶν Ἑλλήνων. Ο Κατάλογος τῆς Συλλογῆς εἶναι τρηνὴ ἀπόδειξη τῆς ποιότητος τῆς ἐργασίας αὐτῆς.

Τὸ 1930 ὁ Μανόλης Χατζηδάκης διαδόχθηκε τὸν Γεώργιο Σωτηρίου στὴ Διεύθυνση τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου και ἐργάσθηκε γὰ τὴν ἀναδιοργάνωσή του. Μὲ τὴν ἱδρυση Διεθνoῦς Φωτογραφικοῦ Ἀρχείου Βυζαντινῆς Τέχνης ὁ Μανόλης Χατζηδάκης ἐπέδιwξε νὰ καταστήσει τὸ Βυζαντινὸ Μουσεῖο διεθνὲς Κέντρο ἐρευνῶν. Ὁμως μετὰ τὴν ἀποχώρησή του ἀπὸ τὸ Μουσεῖο τὸ 1967 τὸ πρόγραμμα αὐτὸ ἀτόνησε. Πρόφθασε ὅμως νὰ ἱδρύσει ἄρτια ἐξοπλισμένο «Κεντρικὸ Ἑργαστήριο Συντηρήσεως και Ἀποκαταστάσεως Ζωγραφιῶν και Ψηφιδωτῶν» με δραστηριότητα σὲ ὁλόκληρο τὸν ἑλληνικὸ χῶρο ἀλλὰ και ἐκτὸς αὐτοῦ (Σινά, Κύπρο). Ὑπῆρξε ἐπίσης ἐμπειρογνώμων τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων γιὰ τὴν ἀναστήλωση τοῦ Παναγίου Τάφου.

Ὁργάνωσε τὴ μεγάλη Διεθνή Ἐκθεση Βυζαντινῆς Τέχνης στὸ Ζάππειο τὸ 1964 ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης.

Τὸ 1976 ἐπαιξε πρωτεῦοντα ρόλο στὴν ὀργάνωση τοῦ ΙΕ' Διεθνoῦς Συνεδρίου Βυζαντινῶν Σπουδῶν στὴν Κύπρο.

Τὸ 1980 ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἐξέλεξε τὸν Μανόλη Χατζηδάκη τακτικὸ Μέλος τῆς. Ὁργάνωσε τὴν εὔρετηρίαση τῶν βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν τῆς Ἑλλάδος στὸ πλαίσιο εὐρύτερου προγράμματος ἐκδόσεως συντάγματος τῶν βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Διεθνoῦς Ἐνώσεως Ἀκαδημιῶν. Ἐπίσης ὡς Πρόεδρος τῆς

Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐκθέσεως Βυζαντινῆς καὶ Μεταβυζαντινῆς Τέχνης ποὺ ἔγινε στὸ Παλαιὸ Πανεπιστήμιο τὸ 1985 ὑπῆρξε ἡ ψυχὴ τῆς ἐκθέσεως.

Ὡς Μέλος τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κέντρου Ἑρεύνης τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἐπὶ πολλὰ ἔτη παρακολούθησε μὲ ἐνδιαφέρον καὶ ἐνεργὸ συμμετοχὴ τὶς ἐξελίξεις στὸ Κέντρο καὶ ἡ βοήθειά του σὲ κρίσιμες φάσεις τῆς πρόσφατης ἱστορίας του, ὑπῆρξε πολὺ σημαντικὴ. Ὁ θάνατός του δημιούργησε αἰσθητὸ κενὸ ἰδιαίτερα σὲ μιὰ περίοδο ἀναδιοργάνωσης τοῦ Κέντρου μὲ τὴ μεταστέγάσή του, τὴ συντήρηση καὶ ἐκθεση τῆς Μουσικῆς Συλλογῆς του, τὴν ἀντιγραφὴ καὶ διάσωση τοῦ Μουσικοῦ του Ἀρχείου. Ἡ σοφὴ συμβουλὴ καὶ ὑπόδειξη σὲ κρίσιμες ἀποφάσεις θὰ λείψει στὸ Κέντρο.

Πληθωρικὸς στὴν ὑπηρεσιακὴ του δραστηριότητα καὶ στὴ συγγραφικὴ του παραγωγή, πρόθυμος νὰ συνεργαστεῖ καὶ νὰ καθοδηγήσῃ μὲ τὴν ἐξαιρετικὰ μεγάλη πείρα μαθητὴ τοὺς νεότερους, ζεστός καὶ φιλικὸς ἄλλω καὶ εἰλικρινὴς καὶ θαρραλέος στὴν ἔκφραση τῶν ἀπόψεών του, ἄφησε ἀγαθὰ ἀντικείμενα σὲ πληθώρα ἐρευνητῶν.

Ἐργογραφία του ἔχει δημοσιευθεῖ στὸν τόμο «Εὐφρόσυνον. Ἀφιέρωμα στὸν Μανόλη Χατζηδάκη», τ. 1, Ἀθήνα 1991, σ. 8-23 ἀπὸ τὴν ἐρευνητριά του Κέντρου Ἑρεύνης τῆς Βυζαντινῆς καὶ Μεταβυζαντινῆς Τέχνης τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κ. Ἰωάννα Μπίθα καὶ συμπληρωματικὴ βιβλιογραφία (1991-1998) ἀπὸ τὴν ἴδια στὸ *Bibliographie de l'Art Byzantine et Postbyzantin. La Contribution Greque*, Athenes 1996, σ. 137-137.

Αἰωνία του ἡ Μνήμη

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΟΛΥΜΕΡΟΥ-ΚΑΜΗΛΑΚΗ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΤΟΥ Κ.Ε.Ε.Α.